

O trudnych relacjach polsko-rosyjskich. Seminarium na Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach

W dniach 9–10 października 2014 roku na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach odbyło się Międzynarodowe Seminarium Naukowe pod nazwą *Polska–Rosja. Stosunki sąsiedzkie: stan obecny i perspektywy*. Uczestników tego interesującego ze wszech miar spotkania powitała Rektor Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach prof. dr hab. Tamara Zacharuk, a następnie głos zabrali: Dziekan Wydziału Humanistycznego prof. dr hab. Stanisław Jaczyński oraz Dyrektor Instytutu Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa prof. dr hab. Mirosław Minkina.

W seminarium uczestniczyli referenci z różnych ośrodków naukowych w Polsce (Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Gdański, Politechnika Gdańska, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Akademia Obrony Narodowej w Warszawie, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie), a także badacze rosyjscy — doc. Aleksiej Gavriliencov (Uniwersytet w Smoleńsku), doc. Denis Iroshnikov (Uniwersytet w Riazaniu) oraz naukowcy z National Intelligence University w Stanach Zjednoczonych — dr Susan Studds oraz dr Joel Shapiro. Seminarium o tak szerokim zakresie tematycznym dawało możliwość prezentacji różnych, czasem diametralnie odmiennych konstatacji dotyczących polsko-rosyjskich relacji politycznych, wojskowych, gospodarczych i kulturalnych.

Oczywiście, prezentowane spojrzenia różniły się znacznie w zakresie oceny historycznych i współczesnych meandrów polityki rosyjskiej wobec Polski. Dawało to asumpt ku temu, aby się nieco pospierać na temat stanu obecnego i perspektyw relacji sąsiedzkich między Polską a Federacją Rosyjską. Tu można rzec, że był to jeden z bardziej ciekawych elementów dyskusji, w której dostrzegano także kwestię deregulatora tych relacji, jakim okazała się obecnie działalność separatystów rosyjskich na wschodniej Ukrainie i status Krymu. Omawiając zakres tematyczny seminarium, nie sposób poruszyć wszystkich tematów, pod którymi kryje się mnóstwo, dodajmy bardzo indywidualnych, a nieraz kontrowersyjnych, poglądów wyrażanych przez referentów, co bez wątpienia czyniło dyskusję bardziej interesującą. Można rzec, że wypowiedzi te skłaniały do refleksji z jednej strony nad powikłanymi związkami polsko-rosyjskimi w przeszłości, z drugiej zaś nie napawały obrazem ich pozytywnej stabilizacji w najbliższym czasie!

W tematykę seminarium wpisało się interesujące wystąpienie dr. Sergiusza Leończyka, adiunkta z Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych, występującego w strukturach organizacyjnych gospodarza i organizatora tego spotkania.

W jego wystąpieniu dało się wyróżnić trzy grupy tematyczne: relacje polsko-rosyjskie (radzieckie) o indoktrynalnym zabarwieniu, problem odradzania się tożsamości narodowej Polaków zamieszkujących rozległe europejskie i azjatyckie obszary Federacji Rosyjskiej oraz problem stosunków polsko-syberyjskich przejawiających się obecnie w badaniach historyków z zauralskiej części Rosji (Barnauł, Irkuck, Jakuck, Jużno-Sachalińsk, Nowosybirsk, Tiumeń, Tomsk, Omsk, Ułan-Ude, Władywostok) podejmowany częstokroć przez uczonych mających świadomość swoich odległych polskich korzeni.

Dr S. Leończyk także uczestniczy w ubogacaniu tego problemu, inicjując konferencje naukowe na Syberii, w których bierze udział jako referent. Jego artykuły i działalność animacyjna w tej dziedzinie skłaniają do refleksji nad skomplikowanymi losami Polaków na Syberii oraz ich tożsamością i niemożnością przystosowania się do sytuacji oferowanych przez życie „w sowieckim domu niewoli”.

Na wstępie referent zaznaczył, że prezentowany problem to nie tylko analiza naukowa historii współczesnej Polonii rosyjskiej, lecz także osobiste zaangażowanie wielu naszych rodaków mieszkających w Federacji Rosyjskiej w odbudowywanie narodowej tożsamości oraz aktywne uczestniczenie we wszelkich przejawach tego „polonijnego ruchu”. Prezentując faktografię, referent czerpał z własnych doświadczeń z tego zakresu, albowiem działalność tę rozpoczynał on w roku 1992 od utworzenia (1993) Kulturalno-Narodowej Organizacji Społecznej „Polonia” Republiki Chakasja, a w latach 2007–2012 był wiceprzewodniczącym „Kongresu Polaków w Rosji”, jedynej ogólnorosyjskiej organizacji polonijnej. Należy także do aktywnych animatorów wielorakich przedsięwzięć dotyczących historii Polaków w nauce, gospodarce i administracji na Syberii w XIX i na początku XX wieku oraz odradzania się tożsamości narodowej naszych rodaków mieszkających obecnie w Rosji. To także za przyczyną dr. S. Leończyka, organizującego konferencje naukowe, na przykład w Abakanie i Krasnojarsku, poświęcone dziejom Polaków za Uralem, problem relacji polsko-syberyjskich ma bogatą bazę źródłową, dzięki czemu dysponujemy sporą wiedzą o przedmiocie tych związków. Teraz natomiast Polonia rosyjska ma wiele problemów prawnych oraz finansowych i tu niemałe znaczenie w odniesieniu do słabnięcia tego tożsamościowego ruchu mają obecne relacje polsko-rosyjskie, co także niejednokrotnie można było usłyszeć w wystąpieniach referentów.

Ocena całości omawianego seminarium jest zdecydowanie pozytywna, a jego pokłosie zostanie opublikowane w monografii opracowywanej przez Zespół Instytutu Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Zaprezentowane w niej artykuły na pewno wzbogacą wiedzę o stosunkach polsko-rosyjskich, zarówno dawnych, jak i współczesnych. Należy mieć nadzieję, że stanie się to stosunkowo szybko, a tematyka publikacji na pewno wzbudzi żywe dyskusje i to nie tylko w środowisku naukowym, lecz także wśród polityków, tym bardziej że autorzy referatów w wielu przypadkach podjęli spory z różnymi ustaleniami dotyczącymi relacji wpisujących się w kanon relacji polsko-rosyjskich — tych dawnych, a także „tu i teraz”!

Artiom Czernyszew